

Onderwerp:	Notitie voortgang actualisatie en uitvoering baggerbeleid
Versienummer:	D 2.0
Dossiernummer:	3109
Datum VV:	dinsdag 9 april 2024
Wijze agenderen:	Openbaar

Inhoud

1.	Inleiding	2
2.	Kaderstelling (ver)nieuw(d) baggerbeleid	3
2.1	Sturen op meerdere doelen	3
2.2	Ruimte voor maatwerk.....	5
2.3	Omgevingsbewust handelen	6
2.4	Globale inschatting financiële impact	8
3.	Voortgang aanbevelingen Rekeningcommissie	9

1. Inleiding

In de zomer van 2022 heeft de Rekeningcommissie van Delfland een onderzoek uitgevoerd naar het baggerbeleid van Delfland. Dit onderzoek heeft geleid tot bevindingen en aanbevelingen ter verbetering van de doelmatigheid van het baggerbeleid. Het College van D&H heeft de aanbevelingen integraal overgenomen. De volgende stappen zijn gezet in de uitwerking van de aanbevelingen:

- Op 23 augustus 2022 (kenmerk 2113417) heeft het college een eerste reactie gestuurd op het onderzoek door de Rekeningcommissie naar het baggerbeleid;
- In de brief van 13 december 2022 (kenmerk 214911) is de stand van zaken met de (voorgestelde) opvolging van de aanbevelingen geschetst;
- Op 27 maart 2023 (kenmerk 2163247) is de voortgang beschreven op de implementatie van de aanbevelingen. Hierin is uitgeschreven welke aanbevelingen reeds opvolging hebben gehad en zijn de eerste contouren opgenomen van een programmatische aanpak;
- In de informatieve VV van 14 december 2023 is het baggerbeleid besproken aan de hand van de volgende onderwerpen: de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen, de nieuwe richting voor het baggerbeleid en een doorkijk naar welke keuzes het bestuur hierin nog dient te maken;
- In de commissie WKK van 19 december 2023 zijn vragen gesteld over de voortgang van het baggerbeleid. In deze vergadering is de toezegging gedaan dat in de Commissievergadering WKK van 5 maart 2024 een notitie wordt behandeld over het onderwerp 'baggerbeleid'. In onderstaand overzicht zijn de toezeggingen opgenomen, zoals gedaan tijdens de vorige commissievergadering. (Deze zullen in de commissievergadering van 5 maart a.s. met de accordering van het verslag geformaliseerd worden).

Toezeggingen Hoogheemraad Koop, zoals opgenomen in het verslag:

- Hoogheemraad Koop zegt toe dat de presentatie van baggeren van 14 december 2023 wordt toegezonden aan de Commissie- en VV-leden (deadline: vóór de verenigde vergadering van 18 januari 2024).
- Hoogheemraad Koop zegt toe met een notitie te komen over de uitwerking van de acht aanbevelingen van de Rekeningcommissie inzake het baggerbeleid (deadline: vóór de zomer van 2024).
- Hoogheemraad Koop zegt toe een beeldvormend stuk te agenderen op de agenda van de eerstvolgende commissievergadering waarin de dilemma's binnen het baggerbeleid worden besproken (deadline: 5 maart 2024; deadline aanleveren stukken commissie 13 februari 2024 vóór 12.00 uur).

Voorliggende notitie geeft invulling aan de tweede en derde toezegging. De inhoud van de notitie is als volgt:

1. Kaderstelling (ver)nieuw(d) baggerbeleid: voorstel tot het actualiseren van het baggerbeleid waarmee invulling wordt gegeven aan de aanbevelingen van de Rekeningcommissie;
2. Voortgang aanbevelingen Rekeningcommissie: korte stand van zaken aan de hand van de aanbevelingen van de Rekeningcommissie.

Een groot deel van de aanbevelingen zijn uitgevoerd binnen de bestaande budgetten en organisatie. Met het voorstel van het actualiseren van het baggerbeleid in hoofdstuk 2 zijn meer middelen gemoeid. Dit vraagt om een bestuurlijke afweging en komt aan bod in de Kadernota 2025.

2. Kaderstelling (ver)nieuw(d) baggerbeleid

De acht aanbevelingen van de Rekeningcommissie richten zich op verschillende aspecten van het baggerproces en -beleid. De acht aanbevelingen kennen een overlap en hebben een sterke relatie tot elkaar. In de volgende paragrafen is een voorstel uitgewerkt voor het actualiseren en vernieuwen van het baggerbeleid. Dit is uitgeschreven aan de hand van drie beleidsvoorstellen. Deze drie beleidsvoorstellen zijn het sluitstuk van de implementatie van de acht aanbevelingen uit het rapport, die daarmee integraal zijn verwerkt:

1. Sturen op meerdere doelen;
2. Ruimte voor maatwerk;
3. Omgevingsbewust handelen.

Status notitie

Na vaststelling van voorliggende drie beleidsvoorstellen zal dit als hernieuwd beleid worden gehanteerd. Het beleidsuitgangspunt om standaard in alle watergangen tot de leggermaat te baggeren komt hiermee te vervallen. Daarnaast is met voorliggend besluit vastgesteld dat Delfland met de voorbereiding start om in stedelijk gebied voor particulieren te baggeren. De formele onderhoudsplicht voor particulieren en gemeenten in stedelijk gebied verandert niet. Delfland zal, in overleg met gemeenten, het baggeronderhoud in secundair water in stedelijk gebied uitvoeren. Met het vaststellen van voorliggende notitie is de uitvoering van de aanbevelingen Rekeningcommissie afgerond. Implementatie zal enkele jaren in beslag nemen. Q1 in 2025 zal nog eenmaal een voortgangsrapportage gemaakt worden over de implementatie van voorliggend beleidsvoorstel.

2.1 Sturen op meerdere doelen

Beleidsvoorstel 1: Sturen meerdere doelen

Bij het bepalen welke watergangen binnen Delfland gebaggerd moeten worden en hoe de uitvoering wordt vormgegeven staan vijf doelstellingen centraal. Daarbij is in dit beleidsvoorstel een onderscheid gemaakt tussen de periode tot 2028 (KRW-deadline) en de periode na 2028.

Doelstellingen baggeren tot 2028:

- Voorkomen wateroverlast;
- Verbeteren en behouden ecologische waterkwaliteit in de KRW-wateren. De zogenaamde “sport 1” en “sport 2”¹;
- Reduceren emissies bij de uitvoering baggerwerk (75% emissiereductie);
- Circulair verwerken baggerspecie binnen de grenzen van het beheergebied (50% circulair);
- Stapsgewijs in kaart brengen van (ernstig) vervuilde waterbodems en saneren waar nodig.

Doelstellingen baggeren na 2028:

- Voorkomen wateroverlast;
- Verbeteren ecologische waterkwaliteit in de “sport 3” wateren (overig water) en behouden in alle wateren (sport 1, 2 en 3);
- Reduceren emissies bij de uitvoering baggerwerk (100% emissiereductie in 2031);
- Circulair verwerken baggerspecie binnen de grenzen van het beheergebied (100% in 2050);
- Vervolg stapsgewijs in kaart brengen van (ernstig) vervuilde waterbodems en saneren waar nodig.

¹ Sport 1: de formele KRW-waterlichamen

Sport 2: de direct aan KRW-waterlichamen grenzende wateren (zelfde peil)

2.1.1 Voorgestelde beleidsaanpassing op hoofdlijnen

Eén van de beleidsdoelen van Delfland is het voorkómen van wateroverlast. Van oudsher is dit primair het doel waarvoor we baggeren. Dit doen we om ervoor te zorgen dat het watersysteem voldoet aan de afmetingen zoals vastgelegd in de legger. De afvoercapaciteit neemt immers af wanneer het watersysteem niet voldoende op diepte wordt gehouden. Door onvoldoende waterafvoer in (extreme) neerslagsituaties leidt dat tot een verhoogde kans op wateroverlast.

Hier wordt een tweede primaire beleidsdoel toegevoegd. Dit betreft het behouden en verbeteren van de (ecologische) waterkwaliteit. Dit betekent concreet dat als er voor het voorkomen van wateroverlast geen noodzaak is om op een bepaalde locatie te baggeren, maar dit voor verbeteren van de ecologische waterkwaliteit wel noodzakelijk is, de betreffende watergang wel gebaggerd wordt. Om de uitvoering van dit tweede beleidsdoel voor baggeren uitvoerbaar te houden wordt er een fasering aangebracht in de scope en de tijd waarop watergangen voor dit tweede primaire doel gebaggerd worden.

2.1.2 Fasering scope baggeren ecologische waterkwaliteit

Nadrukkelijker sturen op waterkwaliteit (in plaats van ‘rekening houden met’, zoals nu de uitvoeringspraktijk is), vraagt extra en bredere inzet van de organisatie en de markt. Vanwege de uitvoerbaarheid en de hoeveelheid van het werk wordt een fasering aangebracht.

Voor de KRW-waterlichamen

Binnen het beheergebied is ca. 220 km aangewezen als KRW (sport 1) waterlichaam, hiervan lijkt circa 10 km kansrijk om met dieper baggeren bij te dragen aan de waterkwaliteitsdoelen. Naast deze KRW ‘sport 1 watergangen’ heeft Delfland ook ca. 630 km aan KRW ‘sport 2 water’ in het gebied, waarvan ca. 570 km als kansrijk is benoemd (waarvan 320 km met een onderhoudsplicht voor Delfland). Deze watergangen staan in directe verbinding met de ‘sport 1 wateren’ en verbetering van de waterkwaliteit in ‘sport 2 water’ draagt naar verwachting direct bij aan een verbetering van de waterkwaliteit in de KRW-waterlichamen.

Voor het overig water

Naast de KRW-waterlichamen is de KRW ook van toepassing op het overig water (sport 3). Daarvoor geldt dat er tenminste geen sprake mag zijn van achteruitgang van de waterkwaliteit. Net als voor KRW-waterlichamen zijn ook voor het overig water ecologische (verbeter)doelen afgeleid. Voor deze doelen, die formeel zijn vastgesteld in het Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027, is een inspanningsverplichting afgesproken. Anders dan voor de KRW-waterlichamen geeft een inspanningsverplichting daarbij een bepaalde mate van beleidsvrijheid om gemotiveerd af te wijken van de afgesproken doelen.

Alle focus tot 2028 zal op de KRW-waterlichamen moeten liggen. Gezien de forse inspanning die dit vraagt, is het niet realistisch voor 2028 ook al te beginnen met het overige water. Dit komt aan de beurt als sport 1 en sport 2 wateren zijn gebaggerd. Start hiervan is dus vanaf 2028. Bij de huidige 8-jarige baggercyclus betekent dit dat op z’n vroegst in ca. 2036 het hele beheergebied is doorlopen. Aangezien voor het overig water een inspanningsverplichting van toepassing is, lijkt dit op het eerste oog geen onoverkomelijk bezwaar.

2.1.3 Stapsgewijs in kaart brengen van (ernstig) vervuilde waterbodems en waar nodig saneren

Op basis van een analyse van meetgegevens van de kwaliteit van de waterbodem van afgelopen jaren zijn 44 locaties in beeld gekomen waar de waterbodem mogelijk bovengemiddeld tot ernstig vervuild zou kunnen zijn. De verwachting is dat dit aantal, op basis van een toenemende hoeveelheid baggergegevens in de komende jaren nog (substantieel) zal toenemen.

Bij alle locaties waar sprake is van een ernstige waterbodemverontreiniging kunnen maatregelen uitgevoerd worden om te voorkomen dat de waterbodem een negatief effect blijft geven op de waterkwaliteit. Hieronder een opsomming van mogelijke maatregelen (niet limitatief):

- Bron onderzoek, om gerichte maatregelen te kunnen treffen;
- Bron uitschakelen om herverontreiniging te voorkomen;
- Nader onderzoek naar ernst en omvang van de waterbodemverontreiniging;
- De verontreiniging afdekken zodat verontreiniging van het oppervlaktewater wordt voorkomen;
- De gehele ernstige verontreiniging opruimen tot onder de interventiewaarde. Hier valt ook herprofilering van een watergang onder.

Om de situatie van de waterbodem op deze locaties, een voor een, nauwkeurig in kaart te brengen is uitgebreidere bemonstering en analyse nodig. Daarbij moet mogelijk ook brononderzoek gedaan worden en moet een plan gemaakt worden voor het zo nodig oplossen van het probleem (saneren). Er wordt momenteel een nadere analyse uitgevoerd naar de financiële en organisatorische impact van het aanpakken van ernstige verontreinigingen. In de kadernota 2025 wordt de uitkomst van deze financiële en organisatorische analyse voorgelegd. De kosten kunnen snel oplopen tot enkele honderdduizenden euro's per verontreinigde locatie. Hiervoor geldt een grote bandbreedte in de kosten die sterk afhankelijk is van de aard van de verontreiniging en de mogelijke maatregelen die genomen moeten worden.

Wij stellen daarom voor meerjarig een jaarlijks budget beschikbaar te maken om alle gevonden locaties stapsgewijs onder de loep te nemen. De termijn waarop alle locaties goed in beeld zijn gebracht (en de bijbehorende plannen voor eventuele sanering klaarliggen) is uiteraard afhankelijk van de financiële mogelijkheden. Hiervoor zullen we in de kadernota en de begroting 2025 voorstellen doen.

2.2 Ruimte voor maatwerk

Beleidsvoorstel 2: ruimte voor maatwerk

We stappen af van het standaard uitgangspunt dat alle watergangen gebaggerd worden tot de leggermaat. Per watergang wordt bepaald of er wordt gebaggerd tot de leggermaat of dat een andere baggerdiepte nodig/doelmatiger is. Maatwerk passen we toe in de volgende gevallen:

- Als dit de ecologische en/of chemische waterkwaliteit voor de KRW-wateren sport 1 en sport 2 bevordert. In dat geval baggeren we tot de vaste bodem. Na 2028 baggeren we de KRW-wateren sport 3 tot de vaste bodem als de inschatting is dat het doelmatig is voor de waterkwaliteit;
- Als het kostenefficiënt is om dieper en/of breder te baggeren dan de leggermaat. Dit geldt bijvoorbeeld vaak voor watergangen waar de transportkosten een significant deel uitmaken van de totale baggerkosten.
- Vanzelfsprekend wordt alleen zoveel mogelijk bagger (buiten de leggermaat) uit de watergang verwijderd als dit niet ten koste van waardevolle flora of fauna gaat.

Als bovenstaande criteria niet van toepassing zijn, wordt de watergang gebaggerd tot de leggermaat en baggeren we 1/3 van de breedte van de watergang (volgens de bestaande werkwijze).

Ruimte voor het maatwerk biedt de mogelijkheid om, ten aanzien van kosten en prestaties, op meerdere doelen (zie hiervoor par. 2.1) voor het watersysteem te sturen. Deze beleidsaanpassing draagt ook bij aan de transitie om steeds meer te werken volgens de principes van assetmanagement. Daarbij wordt de baggerinspanning (in een baggervak) afgestemd op de functies van de watergangen en wordt rekening gehouden met de kenmerken van het gebied.

Voor het *controleren* of een watergang op diepte is houden we vast aan een cyclus van eens in de 8 jaar en zo nodig vaker als signalen vanuit onze eigen operationele activiteiten of signalen van derden daar aanleiding toe geven. Onderzoek laat zien dat de aanwas van slib per gebied verschilt. In de uitvoeringspraktijk constateren we dat ook in de baggercyclus. Daarom willen we het eens in de 8 jaar *baggeren* loslaten. Op basis van de gemeten diepte, de functies van een watergang en financiële doelmatigheid wordt bepaald wat de optimale ingreepmaat is om een watergang te baggeren. Met deze nieuwe (maatwerkgerichte) aanpak gaan we nog 'scherper aan de wind zeilen'. We gaan zo effectief mogelijk baggeren waardoor we zo efficiënt mogelijk met financiële middelen omgaan. Daarbij nemen we locatie specifieke informatie (o.a. stabiliteit oevers, chemische samenstelling bodem en slibdikte) mee, om te besluiten of we op een specifieke locatie daadwerkelijk dieper dan de legger gaan baggeren.

Maatwerk leveren kost geld. Dieper baggeren dan de legger – daar waar dat vanuit waterkwaliteits-oogpunt of kostenoverwegingen wenselijk is – leidt tot eenmalig hogere uitvoeringskosten. Deze laten zich terugverdienen in de vorm van een verbeterde waterkwaliteit, besparingen op toekomstige baggerkosten en over een langere periode minder overlast door de werkzaamheden voor bewoners en bedrijvigheid in de gebieden.

2.3 Omgevingsbewust handelen

Beleidsvoorstel 3: In stedelijk gebied voeren we al het baggerwerk voor derden uit

Om schaalvoordelen verder te bevorderen en om de baggerdoelen voor het watersysteem, niet in de laatste plaats m.b.t. waterkwaliteit, beter te kunnen realiseren stellen we voor in stedelijk gebied de baggerwerkzaamheden in alle watergangen uit te gaan voeren. Dit willen we als volgt realiseren:

- We gaan in gesprek met de gemeenten waarvoor we de baggerwerkzaamheden nog niet uitvoeren. We bieden deze gemeenten aan de baggerwerkzaamheden voor hen uit te voeren. De kosten voor het baggeren brengen we bij de gemeenten in rekening (zoals we dat ook doen voor de zes gemeenten waarvoor we nu al het baggerwerk uitvoeren);
- Ook voor particulieren in stedelijk gebied (binnen de bebouwde kom) willen we de baggerwerkzaamheden uitvoeren, en we vragen de betreffende gemeenten de kosten hiervan bij deze particulieren in rekening te brengen (danwel voor rekening van de gemeente te nemen). We maken afspraken met de gemeenten over het overnemen van de onderhoudstaken van particulieren in stedelijk gebied.

De formele onderhoudsplichten voor het uitvoeren van baggeren worden niet gewijzigd. Deze blijven juridisch bij de aanliggende eigenaar. Wij voeren alleen de werkzaamheden uit, zodat we beter kunnen sturen en beter zicht hebben op het behalen van de doelen en er schaalvoordelen optreden.

Verhouding Delfland – gemeenten

Het proces voor beleidsaanpassing start met gesprekken met gemeenten over het voorstel. Wij zullen hierbij uitleggen dat het voor een gemeente en vooral de inwoners ook voordelen heeft. Wij kunnen de gemeente ontzorgen. Dat is zeker van belang als niet alleen op doorstroming wordt gestuurd, maar ook op waterkwaliteit. Wij zullen er maximaal op inzetten het werk daarom voor gemeenten uit te voeren, maar als een gemeente er toch voor kiest om baggerwerkzaamheden zelf te blijven uitvoeren dan kunnen we de gemeente niet dwingen. Delfland zal in dat geval in gesprek gaan met de gemeente over hoe zij met hun baggerwerkzaamheden zullen moeten bijdragen aan de waterkwaliteitsdoelen en ook bijdragen aan de andere doelen van Delfland: voorkomen wateroverlast, bevorderen biodiversiteit, saneren verontreinigde waterbodems en toewerken naar duurzame en circulaire uitvoering.

2.3.1 Achtergrond en historische context

In de Kadernota 2011 is besloten dat Delfland stopt met de onderhoudsactiviteiten in het secundaire watersysteem. In 2012 is onderzocht hoe dit uitgevoerd kan worden. In het Reglement van Bestuur worden oppervlaktewateren naar functie onderscheiden in primaire en secundaire wateren. Voor primaire wateren is hierin bepaald dat het onderhoud daarvan een verplichting van Delfland is. Voor secundaire wateren kan Delfland zelf aanwijzen wie onderhoudsplichtig is. Dit is in de legger vastgelegd. In de legger is gespecificeerd wie belast is met het onderhoud (onderhoudsplichten) en wat dit onderhoud behelst (onderhoudsverplichtingen). Bij de aanwijzing van de onderhoudsplichtigen is het uitgangspunt dat primaire watergangen, met een groot bovenlokaal belang, door Delfland worden onderhouden en secundaire watergangen, met vooral een lokaal belang, door de aanliggende eigenaren.

2.3.2 Mogelijke aanpassing van het beleid m.b.t. baggeren voor derden

Redenerend vanuit de Delflandse belangen (niet in de laatste plaats op het terrein van waterkwaliteit), de door Delfland gewenste participatieve rol in de samenleving en onze deskundigheid is er een aanleiding om het besluit uit 2011 te heroverwegen en te bezien of de huidige dienstverlening van Delfland naar gemeenten en particulieren uitgebreid zou moeten worden. Daarbij ook meewegend de volgende knelpunten en kansen voor optimalisatie:

- Delfland maakt nu kosten (inpeilen en bemonsteren zijn kosten voor Delfland), maar heeft niet 100% zicht op resultaat (hoe wordt er door particulieren gebaggerd);
- Met het huidige beleid is forse inzet nodig op het gebied van communicatie en het toezicht op het nakomen van baggerverplichtingen door particulieren in de bebouwde kom;
- Delfland beschikt over kennis en competentie;
- Delfland kan het werk efficiënt uitvoeren;
- Delfland heeft met het huidige beleid minder invloed op hoe de werkzaamheden worden uitgevoerd en kan hierdoor beperkt sturen op andere doelen;
- Als er verschillende particuliere eigenaren aan een watergang onderhoudsplichtig zijn is de verloopt afstemming momenteel moeizaam en uitvoering is voor aannemers onaantrekkelijk. Daarmee is de onderhoudsplicht in stedelijk gebied door particulieren praktisch gezien lastig uitvoerbaar.

Een belangrijke overweging om het beleid t.a.v. het onderhoud te actualiseren met deze gemeenten en particulieren in stedelijk gebied, is dat hiermee de opgebouwde organisatiekennis en -kunde optimaal wordt benut voor het creëren van (extra) publieke waarde.

2.3.3 Concretisering

Van de in totaal ruim 1.000 km aan secundaire watergangen in de bebouwde kom is voor 152 km watergangen minstens één particulier rechthebbende. Op basis van de huidige ervaringen daarmee (152 km over 8 jaar), zou het baggeren van die watergangen op jaarbasis 300 tot 600 duizend Euro kosten, mits gecombineerd met het overige baggerwerk in het gebied en mits de toegang tot de watergangen goed geregeld kan worden (aangezien de onderhoudsplicht bij de huidige eigenaren blijft liggen).

In 2/3^e van de genoemde 152 km aan watergangen zijn gemeenten (deels) onderhoudsplichtig. We willen daarom aan de gemeenten voorstellen dit werk in hun opdracht en voor hun kosten uit te voeren. Daarbij kunnen deze gemeenten uiteraard zelf de afweging maken of ze het 'particuliere' deel van het werk bij de betreffende particulieren in rekening willen brengen. We gaan daarbij met gemeenten in gesprek om te kijken in hoeverre het mogelijk is, in de uitvoering 'werk met werk te combineren', bijvoorbeeld door baggeren t.b.v. recreatievaart mee te nemen, uiteraard voor zover dit de doelstellingen van Delfland niet schaadt.

2.4 Globale inschatting financiële impact

De financiële en organisatorische impact van het actualiseren van het baggerbeleid zal concreet uitgewerkt zijn in de kadernota voor de begroting 2025. Er vinden nog nadere analyses plaats, met name over de kosten die gepaard gaan met het bemonsteren van de waterbodem en het verwijderen van de verontreinigde waterbodems. Dit zijn twee hoge kostenposten bij het baggeren.

Beleidsonderwerpen	Organisatorisch	Financieel ²
Maatwerk en sturen op meerdere doelen (excl. sanering waterbodems)	Inschatting 3 fte. voor: - Bemonstering - Werkvoorbereiding	Ca. 2 mlj. euro per jaar extra (bandbreedte 50%). Nadere analyse is nog in uitvoering.
Baggeren voor gemeenten en particulieren stedelijk gebied	- Omgevingsmanagement - Uitvoering baggeren - Toezicht - Beheersing en planning - Financiële afwikkeling	300-600 K euro per jaar voor particulieren, waar deels gemeenten onderhoud plegen. Afspraken met gemeenten over verdeling van de kosten, waarbij het merendeel van deze kosten gemaakt wordt in water waarvoor de gemeenten onderhoudsplichtig zijn (2/3 van het totaal).
Sanering waterbodems	Inschatting 2 à 3 fte. voor: - Bemonstering - Werkvoorbereiding - Omgevingsmanagement - Uitvoering maatregelen - Samenwerking gemeenten - Brononderzoek - Juridische ondersteuning	Er wordt voorgesteld om in kadernota 2025 hiervoor een plafondbedrag per jaar te reserveren. Nadere analyse is nog in uitvoering. In het (niet heel waarschijnlijke) geval dat de veroorzaker van een vervuilde waterbodem achterhaald kan worden, zal uiteraard gepoogd worden de kosten te verhalen.

² Kosten zijn indicatief, financiële analyse is nog in uitvoering. Concretere financiële cijfers volgen in de kadernota 2025.

3. Voortgang aanbevelingen Rekeningcommissie

In dit hoofdstuk volgt per aanbeveling van de Rekeningcommissie een korte stand van zaken waarbij de beleidsvoorstellen uit hoofdstuk 2 zijn meegenomen. Per aanbeveling is de tekst overgenomen uit het rapport van de Rekeningcommissie. Dit is de *cursief gedrukte* tekst.

Aanbeveling 1 - Actualiseer het baggerbeleid en stel scherp wanneer het baggeren 'op orde' is

Aanbeveling: Actualiseer het baggerbeleid en vertaal hierin de strategische doelen naar meetbare doelstellingen en geef aan welke prestatie-indicatoren hierbij horen. De huidige doelen voor het baggeren zijn onvoldoende SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden). Er zijn onvoldoende prestatie-indicatoren (PI) benoemd om de voortgang te kunnen beoordelen. Inzicht in de doeltreffendheid van het baggeren begint met de doelen zodanig te formuleren dat hiernaar gehandeld en gerapporteerd kan worden. Specifiek voor waterkwantiteit, waterkwaliteit, ecologie en hergebruik baggerspecie zijn scherpere doelen nodig.

Het beleid is inmiddels op orde. Met behulp van nieuwe PI's voor de organisatie zijn de doelen goed meetbaar gemaakt, zodat hiernaar gehandeld en gerapporteerd kan worden. Specifiek voor waterkwantiteit, waterkwaliteit, ecologie en hergebruik baggerspecie geldt het volgende:

- Sturing op de doelen voor **waterkwantiteit** is goed mogelijk via de PI cyclisch baggerbeleid (i.e.: iedere watergang 1x per 8 jaar op orde brengen). Na de landelijke PFAS-problematiek in 2019 heeft Delfland een tijd niet kunnen baggeren. Door extra inspanningen de afgelopen jaren is dit jaar de achterstand ingelopen en voldoen we aan de PI cyclisch baggerbeleid;
- Vanzelfsprekend zijn de bovenstaande PI's waar nodig ook doorvertaald in de afspraken die we in het nieuwe raamcontract met de aannemers hebben gemaakt. Specifiek kan daarover nog benoemd worden dat we twee PI's voor duurzaamheid hebben opgesteld, namelijk:
 - PI één voor **emissieloos baggeren**; dat we in 2031 geen koolstofdioxide, stikstof en fijn stof meer uitstoten met het baggeren;
 - PI twee voor **hergebruik baggerspecie**; waar we als PI opgenomen hebben dat we in 2031 75% van de baggerspecie circulair zullen toepassen;
- Voor **waterkwaliteit** is als PI opgenomen dat de waterbodem zo schoon is dat voldaan wordt aan de randvoorwaarden die voortkomen uit de KRW. Mits de keuze gemaakt wordt om een inhaalslag te doen voor baggeren voor de waterkwaliteit, hebben we er vertrouwen in dat voor de KRW-waterlichamen en het direct daaraan aangrenzende water (de sporten 1 en 2) in 2028 aan deze PI voldaan kan worden. Voor de overige wateren loopt dit door tot 2036;
- Voor de **ecologische doelen** is sturing op het baggerproces via de volgende twee lijnen relevant:
 - Het op orde brengen van de waterkwaliteit. Hiervoor gebruiken wij de bovenstaande PI voor waterkwaliteit;
 - Het werken in overeenstemming met ecologische werkprotocollen en het verder implementeren van het ecologisch baggeren waar mogelijk (zie onder aanbeveling 2).

Aanbeveling 2 - Leg de relatie tussen het baggerbeleid, waterkwaliteit en overkoepelende thema's

Aanbeveling: De definitie van het 'op orde' zijn van het baggeren wordt in het huidige beleid vanuit een wettelijke waterkwantiteitsdoelstelling geïnterpreteerd. De ecologische en chemische waterkwaliteitsdoelstellingen worden nu niet in logische samenhang meegenomen in het baggerbeleid. Onderzoek wat de KRW-doelstellingen betekenen voor het baggerbeleid en hoe deze kunnen worden meegenomen wordt aanbevolen, evenals het opstellen van outcome of impact indicatoren. Leg ook vanuit de andere doelstellingen van Delfland zoals klimaatadaptatie, circulariteit, energietransitie, biodiversiteit en recreatief medegebruik de relatie met baggeren. Op deze doelen wordt niet gestuurd richting de ambtelijke organisatie. Vanwege wet- en regelgeving, de strategische doelen van Delfland en de doelen van samenwerkingspartners is het wenselijk zelfs noodzakelijk om hierop wel te sturen.

De relatie is gelegd tussen het baggerbeleid, waterkwaliteit en de overkoepelende thema's:

- Vanuit de PI voor het nuttig toepassen van baggerspecie is voor de circulaire afzet van baggerspecie een beslisboom opgesteld;
- Middels de pilot ecologische baggeren in de wijk Tanthof (Delft) wordt het effect van baggeren voor de waterkwaliteit bepaald. Resultaten worden meegenomen bij het vervolg;
- Uit het onderzoek naar een eigen baggerdepot is opdracht gegeven om een doorgangsdepot te realiseren in het beheergebied van Delfland voor chloriderijke bagger;
- Locaties die als zeer verontreinigd zijn of worden aangemerkt en daardoor een negatief effect hebben op de waterkwaliteit, worden nader onderzocht en gesaneerd;
- Vanuit de PI voor het op orde brengen van de waterbodem met het oog op de waterkwaliteit (zie aanbeveling 1) is een analyse uitgevoerd die aangeeft waar ecologisch baggeren zinvol is;
- Om kwetsbare flora en fauna te beschermen werken we volgens de ecologische werkprotocollen. Nog betere bescherming is mogelijk als we conform voorstel overgaan tot het baggeren voor particulieren in stedelijk gebied;
- Met het oog op het beleidsvoorstel om te baggeren voor gemeenten en particulieren zullen wij de wensen voor recreatief medegebruik meenemen in de afspraken. De kosten die dat met zich meebrengt, worden in rekening gebracht bij de gemeenten (net zoals dat nu al gebeurt voor 6 gemeenten).

Aanbeveling 3 - Heroverweeg de uitgangspunten van de leggermaat³ en de baggercyclus

Aanbeveling: Heroverweeg de uitgangspunten van de leggermaat en de baggercyclus. In de legger kunnen afmetingen worden bepaald voor o.a. afvoercapaciteit, bergingscapaciteit, waterkwaliteit, ecologische doelstellingen en/of maatschappelijke functies. Als dit vanuit beleidsdoelen gewenst is en deze doelstellingen integraal worden verweven in de leggermaat kan het operationele proces grotendeels gelijk blijven, terwijl met eenzelfde inspanning het baggeren bijdraagt aan meerdere doelstellingen. Onderzoek nader op welke manier deze doelstellingen in de leggermaat kunnen worden verweven.

De baggercyclus is voor elke watergang hetzelfde (8 jaar), ongeacht de risico's en gebiedskenmerken. Voor het eventueel aanpassen van de achtjarige baggercyclus zal allereerst het Onderhoud Beheer Systeem (OBS) zodanig moeten zijn ingericht dat vanuit (historische) data inzicht kan worden verkregen in de doelmatigheid van de huidige baggercyclus.

³ De leggermaat is de minimaal vereiste waterdiepte ten opzichte van het in de Legger vastgelegde schouwpeil (meestal winterpeil).

Heroverweging van de uitgangspunten van de leggermaat en baggercyclus heeft het volgende opgeleverd:

- Waar het goed is voor de waterkwaliteit gaan we dieper baggeren dan de leggermaat. Bovendien doen we dit ook waar het kostenefficiënt;
- Met het ontwikkelen van het onderhoudsbeheersysteem (OBS) en met de komst van de maintenance engineers kunnen we dit ook langjarig vastleggen en komende jaren steeds optimaliseren.

Aanbeveling 4 - Zorg dat gegevens op orde zijn en verbeter verantwoordingsinformatie

Aanbeveling: Het ontbreken van een goed gegevensbeheer beperkt Delfland om (slimmer) te sturen op de uitvoering van het beleid. Zorg dat data op orde zijn en blijven. In het WBP6 is het opstellen van een OBS opgenomen voor de planperiode 2021 -2024. Aansluiten bij deze ontwikkeling helpt OBW en OWK om de informatie op orde te krijgen en daarmee inzicht te krijgen in hoe en in welke mate Delfland (technisch) kan bijsturen op het beheer en onderhoud. Een aandachtspunt voor het verzamelen van data is het meten van de vaste bodem. Omdat de vaste bodem nu niet wordt gemeten, heeft Delfland geen goed zicht op hoeveel ruimte er beschikbaar is onder de legger. Verbeter ook de kwaliteit van de verantwoordingsinformatie over het baggerproces. Er dient een duidelijke koppeling te komen tussen de doelen, de budgetten, de planning, en de verantwoording over de (beleids)resultaten.

De gegevens komen steeds beter op orde en leveren steeds betere verantwoordingsinformatie op doordat:

- De vaste bodem sinds zomer 2023 met het inpeilen van de waterbodem wordt bepaald en vastgelegd in het beheerregister;
- Met het OBS de langjarige data straks wordt vastgelegd en integraal leidt tot informatie en ook steeds na elke baggeronde geactualiseerd en beter wordt. In het voorstel voor de actualisatie van het door de VV vastgestelde WBP6, is hiervoor als einddatum 2028 voorzien.

Aanbeveling 5 - Neem als hoogheemraadschap positie in de maatschappelijke opgaven en samenwerking met partners

Aanbeveling: Het bestuur van Delfland wil in haar ambities en strategische doelen een maatschappelijke partner zijn die vanuit haar watertaken de verbinding legt met maatschappelijke opgaven (o.a. klimaatadaptatie, circulariteit, energietransitie en biodiversiteit). Hoe deze ambities vervolgens worden uitgewerkt blijft verwarrend en vaag voor medewerkers, ze zijn nog onvoldoende doorvertaald. Voor het baggeren zullen de doelen afgeleid moeten worden van de strategische en maatschappelijke ambities en middelen beschikbaar moeten worden gesteld.

Neem als hoogheemraadschap ook positie in de samenwerking met partners. Vanwege de toenemende complexiteit van het baggeren kunnen maatschappelijke voordelen worden behaald en risico's worden beperkt wanneer het baggeren van primaire en secundaire watergangen door het hoogheemraadschap wordt uitgevoerd. Momenteel ontbreekt er echter een bestuurlijk afwegingskader om ambtelijk operationele keuzes te kunnen maken.

Er wordt bij maatschappelijke opgave en samenwerking met de partners steeds beter positie ingenomen doordat:

- Er meerdere PI's zijn ontwikkeld voor duurzaamheid (zie aanbeveling 1);
- We daar met de aannemers ook duidelijke afspraken over hebben (zie aanbeveling 1);
- We willen voorstellen voor alle gemeenten en particulieren in stedelijk gebied het baggerwerk te gaan uitvoeren en stellen de gemeenten voor de kosten voor de particulieren op zich te nemen (en deze indien gewenst zelf door te belasten aan de betreffende particulieren).

Aanbeveling 6 - Maak keuzes inclusief inzicht en middelen

Aanbeveling: Waarop het huidige baggerbeleid wordt gestuurd is niet zichtbaar en dit geldt ook voor de bijdrage van baggeren aan het realiseren van de maatschappelijke doeleinden. Naast de controlerende functie, zou de rol van de VV meer kaderstellend en sturend op verwachte resultaten moeten zijn. Om die rol te kunnen spelen heeft de VV-scenario's nodig als ook inzicht in doelen en middelen van mogelijke keuzes. Het moet zichtbaar worden welke inspanning en uitgaven nodig zijn om (strategische) doelen in het baggerbeleid te behalen. Om de uitgaven goed te kunnen inschatten is daarnaast inzicht in de huidige (maatschappelijke) kosten nodig. Voorts kunnen de gemaakte keuzes worden vertaald in het jaarplan en de begroting en via de P&C cyclus worden gemonitord of de middelen bijdragen aan de gestelde doelen.

Met het instemmen met de beleidskeuzes uit hoofdstuk 2 is de VV kaderstellend en sturend. De middelen die nodig zijn voor het vormgeven van de beleidskeuzes komen een eerste keer aan bod in de Kadernota 2025.

Aanbeveling 7 - Versterk en structureer de interne organisatie

Aanbeveling: Structureer de interne organisatie zodat afdelingen niet los van elkaar werken. Evalueer of de huidige organisatie voldoende functioneert om uitvoering, processen en inhoudelijke expertise programmatisch en operationeel op elkaar af te stemmen. Creëer overzicht en inzicht over de stappen die gemaakt en gewenst zijn om de verschillende doelen die raken aan het baggeren samen te brengen. Een belangrijke afweging voor de korte termijn is of de doelstellingen haalbaar zijn met de huidige capaciteit en het budget?

Voor de interne organisatie geldt het volgende:

- Voor het baggerproces zijn een projectmanager, een omgevingsmanager en een projectbeheerser aangesteld, waardoor adequaat kan worden gestuurd en sneller ingespeeld kan worden op kansen en risico's;
- Om voor alle gemeenten en voor alle particulieren in stedelijk gebied het baggerwerk uit te kunnen voeren moet de organisatie uitgebreid worden. Tegelijk zullen activiteiten komen te vervallen (aanschrijven gemeenten en particulieren). De kosten die de uitbreiding van de organisatie met zich meebrengt, worden dan in rekening gebracht bij de betreffende gemeenten (net zoals dat nu al gebeurt voor 6 gemeenten);
- Er zal een projectorganisatie voor de komende jaren worden ingericht die zich bezighoudt met het eenmalig op orde brengen van de waterbodem (inclusief sanering) in het kader van de waterkwaliteit;
- Om een eigen baggerdepot te kunnen beheren en voor uitbreiding van activiteiten als saneren wordt ook het Contractbeheer voor baggeren verder geprofessionaliseerd.

Aanbeveling 8 - Structureer communicatie en samenwerking voor particulieren

Aanbeveling: Zorg voor goede communicatiemiddelen en een aanspreekpunt voor de uitvoering van baggerwerkzaamheden door particulieren. Met name voor watergangen waar het baggeren een gezamenlijke verantwoordelijkheid is voor aangrenzende eigenaren is communicatie en een aanspreekpunt belangrijk. Overweeg of een schouwmeester dit proces kan invullen of maak een keuze of het voor deze watergangen wenselijk is dat de particulieren niet zelf het initiatief moeten nemen voor de baggerwerkzaamheden, maar dat Delfland dit doet.

Voor het structureren en samenwerking met particulieren geldt het volgende:

- De samenwerking buiten het stedelijk gebied is met de komst van omgevingsmanagers verbeterd en wordt komende jaren nog verder versterkt door met name samen met de aannemers hergebruik van baggerspecie te promoten voor bijv. ophogen van percelen;
- De informatievoorziening richting alle gemeenten en richting particulieren in het stedelijk gebied krijgt een ander karakter wanneer wij het baggerwerk voor hen gaan uitvoeren (beleidsvoorstel). Het gaat van het aanschrijven dat een gemeente/particulier moet baggeren naar informeren dat wij gaan baggeren en de afstemming over de omgevingseffecten daarvan (denk aan eventuele hinder, etc.), zoals dit nu ook al voor 6 gemeenten gebeurt.